

Farkas Ádám: Magyar bankverseny a forgószél után

Konferencia a válság hatásairól

Az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszéke és a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja együttműködésében november 20-án megrendezett, A válság hatása a piaci versenyre Magyarországon című kamarakonferencián a nyitó előadást Farkas Ádám, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) elnöke tartotta Magyar bankverseny a forgószél után címmel, melyben elsősorban a pénzügyi szektorban zajló verseny új dimenzióiról és a kapcsolódó szabályozási kérdésekről beszélt.

Bevezetőjében Farkas Ádám kiemelte, hogy a pénzügyi válságra, amely a teljes nemzetközi pénzügyi rendszert megrázta, egészen szélsőséges válaszcselekedetek is napvilágot láttak, például a bankok államosítására. Az előadó ugyanakkor az állami tulajdon növelése és a versenykorlátozó, például árszabályozó beavatkozások ellen érvelt. Rámutatott arra, hogy nem maga a verseny okozta a válságot, hanem inkább az, hogy annak átalakulását nem követte a szabályozás, ami túlzott kockázatvállalásra ösztönözte a pénzügyi szektor szereplőit. Jogos tehát a szabályozást érő sok kritika, a megoldást pedig a megfelelő szabályozási eszközök alkalmazása, a jó szabályozási keret kialakítása, nem pedig a verseny korlátozása jelenti. Az előadó hangsúlyozta, hogy a pénzügyi piacokon a verseny földrajzi és szektorális tekintetben egyaránt átalakult. Megváltoztak a termékek is, mindez pedig új típusú kockázatokat teremtett, amelyekkel a szabályozás nem tartott lépést. A verseny az utóbbi időszakban globalizálódott (például hazai kisbefektetőként is bárki könnyen vásárolhat akár dél-amerikai részvényeket vagy Fülöp-szigeteki vállalati kötvényeket), azonban a szabályozás, az intézményrendszer nem követte ezt a folyamatot. A verseny szektorokon is átnyúlt, például biztosítók banki típusú kockázatokat vállaltak, ami nagyban hozzájárult a rendszer instabilitásához. Továbbá olyan új termékek és intézmények is megjelentek, amelyekre nem vonatkozott az érvényben lévő szabályozás.

Ezt a jelenséget példázza az, hogy míg a bankok tevékenységét szabályozzák, addig a fedezeti alapokra (hedge fundokra) semmilyen szabályozás nem vonatkozik, holott ugyanúgy közvetíthetik például a magánmegtakarításokat a vállalati szektor felé. Azonban még a bankokra vonatkozó szabályozás sem volt megfelelő, egyes bankok például még Németországban is megkerülték a prudenciális előírásokat és értéktelen eszközöket halmoztak fel. A piac abba az irányba mozgott, ahol nem volt megfelelő a szabályozás, ezért a megoldást is a megfelelő jogszabályi környezet kialakítása jelenti.

Ugyanakkor a túlzott kockázatvállalást részben a bankvezetők aszimmetrikus ösztönzési rendszere váltotta ki, amely jutalmazta a nagy kockázatvállalás mellett elért magas profitokat, ám nem büntette a veszteségeket. Magyarországon ez a fajta túlzott kockázatvállalás elsősorban volumennövekedési célokban öltött testet. Így olyan kockázatok halmozódtak fel, amelyek sérülékennyé tették a magyar pénzügyi rendszert és végül komoly társadalmi költségei lettek.

Farkas Ádám megjegyezte, hogy a piacfelügyeleti szervek sem teljesítettek megfelelően a válság során. Példaként említette, hogy a pénzügyi stabilitási bizottság - melyet az MNB, a Pénzügyminisztérium és a PSZÁF alkot - formálisan alig ült össze a válság idején. Az előadó mindezekből azt a következtetést vonta le,

hogy a szabályozás különböző területein jelentkező számos hiányosság, probléma erőteljesen hozzájárult a válság kialakulásához és elmélyüléséhez. Épp ezért megoldásként nem kell eltörölni vagy államosítással, árszabályozással kezelni azt a piacot, ami tud dinamikus, a fogyasztók javára működni, hanem a verseny keretfeltételeit adó szabályokat kell úgy rendbe hozni, a piacot felügyelő szervezetek jogosítványait kell úgy kialakítani, hogy ne fordulhasson elő újra hasonló krízis. Ennek megfelelően a pénzügyi közvetítő rendszer hatékonyabb felügyeletét célzó új törvénycsomagban is fontos szerepe van a megfelelő keretszabályok kialakításának és a felügyeleti szerv számára megfelelő jogosítványok biztosításának.

Az előadó szerint a prudens működés és a fogyasztókkal szembeni tisztességes magatartás hosszú távon nem mondhat ellent egymásnak. Ennek alátámasztására példaként a magyar devizahitelezési gyakorlatot hozta. Kiemelte, hogy ezen a piacon erősen sérült a fogyasztóvédelem, hiszen olyan termékeket adtak el, amelyeket a(z alulinformált) fogyasztók nem láttak át (és olyan pénzügyi értékesítők ajánlanak megvételre, akiknek nincs megfelelő képzettségük ehhez). Véleménye szerint a tisztességtelen értékesítés kiküszöbölése hosszú távon prudenciális érdek is. Hiszen néhány ilyen ügylet esetén fogyasztóvédelmi problémáról beszélhetünk, azonban sok hasonló ügylet egy adott intézmény esetén már jelentős mértékű kockázatot jelent, ami már a bank biztonságos működését is veszélyeztetheti. Ez rávilágít arra, hogy különösen fontos a különböző felügyeleti szervek, a fogyasztóvédelmi hatóság, a versenyhatóság és a prudenciális felügyelet együttműködése.

A pénzügyi stabilitási bizottság - melyet az MNB, a Pénzügyminisztérium és a PSZÁF alkot - formálisan alig ült össze a válság idején

Fogyasztóvédelem

A válság kapcsán sokan felvetették azt is, hogy a biztonságos banki működés és a fogyasztóvédelem között egyfajta ellentét van. Egyesek úgy érvelnek, hogy a kevésbé erős verseny miatti magasabb ár és az ezzel együtt járó nagyobb profitok a javuló tőkemegfelelésen keresztül hozzájárulhatnak a bankok biztonságos és prudens működéséhez. Ugyanakkor Farkas Ádám ezzel az érveléssel nem értett egyet, és rámutatott, hogy az említettek mellett a törvénycsomag a fogyasztóvédelmet is kiemelt területként kezeli.

(Napi Gazdaság, 2010. február 26., péntek, 18. oldal)